

**Taristuministri määruse „Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamiseks toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“
eelnou seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Taristuministri määrusega „Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamiseks toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ (edaspidi ka *TAT*) reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ raames jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamiseks.

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõikega 1.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna olmejäätmete valdkonna juht Katrin Koppel (e-post katrin.koppel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0700), ringmajanduse ja finantseerimise valdkonna juht Toomas Luhse (e-post toomas.luhse@kliimaministeerium.ee, tel 605 4315) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Määruse eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948). Eelnõu ja seletuskirja toimetas Justiits- ja Digiministeeriumi keeletoimetaja Moonika Kuusk (moonika.kuusk@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 24 paragrahvist, mis on liigendatud seitsmesse peatükki. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine
5. Toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused
6. Toetuse maksmine ja kasutamine
7. Finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse üldsätteid.

Paragrahvi 1 lõige 1 kirjeldab, millist poliitikaeesmärki aitab eelnõukohane määrus saavutada.

Lõige 2 sätestab, millise programmi alusel toetust eraldatakse ning millist tulemust meede aitab saavutada. Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist Eesti riigi aastate 2025–2028 eelarvestrateegia programmi „Elukeskkond ja ringmajandus“ meetme „Ringmajanduse poliitika“ tegevuse „Ringmajanduse korraldamine“ tulemuste saavutamiseks.

Lõike 3 kohaselt kajastatakse toetus perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetmete nimekirjas meetmes number 21.2.4.1 „Ringmajanduse korraldamine“ ja sekkumises nr 21.2.4.14 „Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine“.

Lõikes 4 täpsustatakse, et toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja meetodid vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

Seirekomisjoni 31.05.2022 kinnitatud ning 12.04.2023 ja 16.05.2024 muudetud „Läbivad valikukriteeriumid, mida kohaldatakse kõikidele ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele“ punkti 3 kohaselt vastavaks tunnistatud projekte hinnatakse viie kriteeriumi lõikes. Need on järgmised:

- 1) projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele;
- 2) projekti põhjendatus;
- 3) projekti kuluefektiivsus;
- 4) toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia;
- 5) projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega.

Nimetatud nõuete täitmisega seotud detailne info tuuakse välja määruse paragrahvis 14.

Kliimaministeeriumi moodustamisega ei planeerita eraldi riiklikku keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD). Seirekomisjoni kinnitatud esimese valikukriteeriumi „projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega“ täitmise tagab valdkondliku arengu sihtide seadmisel vastava valdkonna strateegiline arengudokument (antud juhul „Riigi jäätmekava 2023–2028“) ning „Eesti 2035“ sihi toetamine.

Pärast Kliimaministeeriumi moodustamist hakati koostama ministeeriumi terviklikku strateegilist vaadet, mille tulemusena moodustati kaks tulemusvaldkonda: 1) kliima, energeetika ja elurikkus; 2) elukeskkond, liikuvus ja merendus. Kliima, elurikkuse, kiirguse ja välisõhu teemad on kliima, energeetika ja elurikkuse tulemusvaldkonnas. Ringmajanduse, jäätmete, mere ja vee teemad on elukeskkonna, liikuvuse ja merenduse tulemusvaldkonnas. Ruumiandmed ja maakorralduse teemad liikusid Kliimaministeeriumi moodustamisel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse. Veel ei ole otsustatud, millised uued riiklikud (valdkondadeüleised) arengukavad Kliimaministeeriumi teemasid katma hakkavad ja millal uusi riiklikke arengukavasid koostama hakatakse.

Toetuste planeerimisel ja andmisel lähtutakse valdkondliku arengu tagamisel „Eesti 2035“ riigi eelarvestrateegia 2025–2028 keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi kooskõlast Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega (määruses on need toodud § 3 lõigetes 3 ja 4 ning panustamist hinnatakse määruse § 14 punktis 5) ja rakenduskavas toodud erieesmärgist ning poliitikaeesmärgi saavutamiseks „Riigi jäätmekavast 2023–2028“ (panustamist hinnatakse määruse § 14 punktis 1). „Eesti 2035“ arengukava koostamisse kaasati laiem avalikkus läbi arvamusrännaku formaadi, kus kõigil huvilistel oli võimalus üleriigilise strateegia kujundamisel kaasa rääkida. Lisaks tutvustati plaanitavaid rakenduskavakohaseid sekkumisi 2022. aasta sügisel suuremates linnades üle Eesti.

Tegevus aitab kaasa ka Riigikogu 05.04.2017 otsuse „Kliimapolitiitika põhialused aastani 2050“ eesmärkide saavutamisele, mille punkti 5 kohaselt seotakse majanduskasv lahti esmase tooraine

kasutamise kasvust ressursitõhusa ringmajanduse edendamise kaudu, arvestades säästva arengu eesmärke ning eelkõige säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. Jäätmehierarhiast lähtudes jätkatakse jäätmetekke vähendamist ja tõhustatakse jäätmete liigiti kogumist. Soodustatakse uudsete, sealhulgas ressurside taaskasutamisel, jagamisel ja rentimisel põhinevate ärimudelite kasutuselevõttu. Tegevus panustab riigi eelarvestrateegia 2025–2028 elukeskkonna ja ringmajanduse programmi eesmärki „ringmajanduse poliitika“, mille kohaselt on valdkonna kitsaskoht jäätmete ringlusse võtmise jätkuvalt madal määr. 2022. aasta seisuga on olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist 30,3% ning 2027. aasta sihttase on 55%. 2022. aasta seisuga on ringleva materjali määr 16% ning 2027. aasta sihttase on 21%.

Toetuse andmise tingimused on kooskõlas eelnimetatud strateegiatega ning aitavad saavutada eelnimetatud eesmärke. Toetuse andmise tingimused on kooskõlas „Riigi jäätmekava 2023–2028“ strateegiliste eesmärkidega ning aitavad neid ellu viia, eelkõige panustatakse jäätmekava erieesmärki 3.2, „ohutu materjaliringluse suurendamine“. Samuti aitavad tegevused kaasa riiklike sihtmäärade saavutamisele. Eelkõige on riigil probleemid olmejäätmete, sh pakendijäätmete ringlussevõtu sihtmäärade täitmisega. Ohutul materjaliringlusel on oma roll ka kliimaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel. Jäätmete ringlussevõtt on üks oluline komponent kasvuhoonegaaside heite vähendamisel. Eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks tuleb suurendada kohalike ressurside väärindamist, tagades samal ajal nende jätkusuutliku ning kliimamõjusid ja elurikkuse mõjusid arvestava kasutuse. See omakorda tõhustab loodusressursside kasutamist ja vähendab jäätmete teket.

Lõikes 5 sätestatakse, et käesoleva määruse alusel ei toetata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058 artiklis 7 nimetatud tegevusi¹. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi, artikli 7 alusel.

Paragrahvis 2 tuuakse välja määruses toodud terminid.

Punktides täpsustatakse terminid määruse tähenduses, et oleks võimalik sätestada ja piiritleda rahastatavad tegevused, nende prioriteetsus ning projekti panus meetme eesmärkidesse.

Punktis 1 selgitatakse, et *abikõlbliku kulu* aluseks olev tegevus peab olema tehtud ja kuludokument tekkinud abikõlblikkuse perioodil. Kulu aluseks olev tegevus peab olema kooskõlas kehtiva õigusega, eelkõige ühendmääruse ja käesoleva määrusega.

Punktis 2 selgitatakse, et *abikõlblikkuse periood* on ajavahemik, kui projekti toetatavad tegevused algavad ja lõpevad ning projekti tegevuste elluviimiseks vajalikud abikõlblikud kulud tekivad.

Punktis 3 selgitatakse, et „ei kahjusta oluliselt“ põhimõte on põhimõte, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnanäesmärgile. Põhimõte tähendab, et toetatavad tegevused ei või oluliselt kahjustada ühtegi kuuest keskkonnanäesmärgist, milleks on kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine, vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse, üleminek ringmajandusele, saastuse vältimine ja tõrje, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>

Punktis 4 toodud kliimakindluse tagamist hinnatakse ning asjakohane analüüs esitatakse vajaduse korral koos taotlusega. Kliimakindlus tuleb tagada taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda ühendmääruse § 10 lõike 1 punktist 11¹ ning esitada ühendmääruse lisas 3 sätestatud andmekoosseis. Kliimakindlust ei ole vaja hinnata konteinerite, kompostrite ja sõidukite soetamise korral.

Taristu on näiteks hooned, võrgutaristu (nt elektrivõrgud, veetaristu), jäätmete käitlussüsteemid. Taristuprojektid, mille puhul on vajalik kliimakindluse tagamine, hõlmavad uue taristu rajamist või olemasoleva taristu terviklikku uuendamist või laiendamist.

Punktis 5 selgitatakse, et projekt on kindlaks määratud tulemuse, eelarve ja piiritletud ajaraamiga tegevus või seotud tegevuste kogum, millega kaasnevate kulude hüvitamiseks toetust taotletakse või kasutatakse.

Punktis 6 selgitatakse, et projekti kogumaksumus on projekti elluviimiseks tehtavate abikõlblike ja abikõlbmatute kulude kogusumma. Projekti kogumaksumus on välja toodud taotluses ja toetuse andmise otsuses.

Punktis 7 selgitatakse, et määruse tähenduses mõeldakse Tallinna regiooni all Tallinna linna, Maardu linna, Harku valda, Saue valda, Saku valda, Kiili valda, Rae valda, Jõelähtme valda, Viimsi valda.

Punktis 8 selgitatakse, et määruse tähenduses mõeldakse Tartu regiooni all Tartu linna haldusüksusena.

Punktis 9 nimetatud jäätmemudel on Keskkonnaagentuuri arendatav jäätmete liigiti kogumise taristu ja kogumislahenduste mudel, mis võimaldab igal kohalikul omavalitsusel (edaspidi *KOV*) luua jäätmete liigiti kogumise lahenduse, mis tagab piisava olmejäätmete liigiti kogumise taseme. Näiteks on mudeliga võimalik hinnata, millistelt kinnistutelt tuleb koguda pakendijäätmeid tekkekohalt, kus on otstarbekas ühiskonteinerite või avalike konteinerite kasutamine, kui palju peaks omavalitsuses olema jäätmejaamasid või väiksemaid jäätmete kogumispunkte, milliseid muid kogumislahendusi on soovituslik kasutada (nt kogumisringid).

Määruse alusel toetuse andmise alus on see, et taristu, millele toetust soovitakse, peab olema osa vastava KOVi terviklikust kogumistaristust, mille rakendamine tagab mudeli kohaselt arvutuslikult selles omavalitsuses vähemalt 2030. aasta olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamise ja riiklikul tasemel 2030. aasta ringlussevõtu sihtmäära saavutamise sellest KOVist kogutud jäätmete puhul.

Taristu, millele toetust taotletakse, peab olema kooskõlas ja ei tohi olla vastuolus arendatava mudeliga. Toetuse andmise eeltingimus on see, et toetatav tegevus peab panustama jäätmete liigiti kogumisse ja teisele toorme kasutusse. Näiteks ei saa toetust taotleda vaid segaolmejäätmete kogumismahutitele või kogu valla avalike paberi- ja kartongijäätmekonteinerite jaoks, kui mudelis loodud lahenduste kohaselt ei taga see KOVi tasemel liigiti kogumise sihtarvu saavutamist (sihtarv kehtestatakse jäätmereformi käigus, 2030. aastal on see eelnõu kohaselt 70%). Näiteks saab toetust taotleda kodumajapidamiste ja korteriühistute tarbeks mõeldud erinevate jäätmete kogumismahutitele, mis on mõeldud nende jäätmete tekkekohalt kogumiseks ning mis mudelis loodud lahenduse kohaselt tagavad vähemalt 70% olmejäätmete liigiti kogumise. Sealjuures võib KOV esitada taotluse tervikliku taristu ühe konkreetse osa rajamiseks (nt ainult jäätmejaama rajamiseks või ainult paberi- ja kartongikonteinerite soetamiseks vms).

Paragrahvi 3 lõiked 1 ja 2 sätestavad toetuse andmise eesmärgi ning toetuse oodatavad tulemused.

Uute ärimudelite rakendamise jaoks on vaja kvaliteetset teisest tooret ning see nõuab jäätmete liigiti kogumise ja käitlemise kõrget määra. Toimiv ja tõhus ühtne jäätmete kogumine on tõhusa jäätmekäitlussüsteemi, sh digilahenduste kasutamise eeltingimus. Olmejäätmete valdkonnas on riigi peamised partnerid kohalikud omavalitsused. Tagasisidest lähtudes on endiselt suur vajadus olmejäätmete (sh bio- ja pakendijäätmed) käitluskohtade, konteinerite, kompostrite ja muude nutikate kogumislahenduste järele, mida püsikuludest katta ei suudeta.

Kavas ei ole toetada sellise taristu soetamist, mille kulud on seaduse alusel juba taaskasutusorganisatsioonide või pakendiettevõtjate enda kanda (laiendatud tootjavastutuse süsteem). Tootjavastutusega hõlmatud jäätmete kogumislahenduste toetamisel on oluline vahet teha, millised kulud peab kandma tootja ja millised jäätmetekitaja, sest toetust antakse vaid sel juhul, kui neid kulusid ei pea kandma tootjad.

Pakendijäätmete kogumine on üldjuhul tootjavastutusorganisatsioonide ülesanne, kes on selleks omavalitsustesse paigaldanud avalike pakendikonteinerite võrgustiku. Kohalik omavalitsus võib pakendijäätmete kogumise korraldada ka tekkekohalt (JäätS § 31 lõige 5). Sellisel juhul ei pea kogumisvahendite kulusid kandma tootjavastutusorganisatsioonid (jäätmete raamdirektiivi artikkel 8a punkt 4c). Pakendijäätmete tekkekohalt kogumise korraldus peab sellisel juhul olema kirjeldatud KOVi jäätmekavas (JäätS § 42 lõike 3 punkt 14) ja sätestatud jäätmehoolduseeskirjas (§ 71 lõike 2 punkt 1¹). Jäätmereformi eelnõu² näeb ette, et olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kogumine toimub korraldatud jäätmeveo käigus. Tiheasustusalal ja korteriühistute puhul korraldatakse eelnõu kohaselt pakendijäätmete kogumine nende tekkekohas, mujal võib selleks kasutada ka kogumispunkte. Pakendijäätmete kogumisvahendeid ei loeta eelnõu seletuskirja kohaselt taaskasutusorganisatsioonide kantavaks kuluks.

Lisaks on muid olulisi jäätmevooge (sh tekstiil, plast, metall, paber ja kartong, klaas, puit, suurjäätmed, ohtlikud jäätmed), mis vajavad ühtset kogumissüsteemi. Samuti tuleb parandada kohalike omavalitsuste suutlikkust erinevate liigiti kogumise lahenduste väljatöötamisel ning rakendamisel, sh ohtlike jäätmete liigiti kogumist kogumispunktide ja kogumisringide kaudu. Riiklik prioriteet on välja arendada täielik jäätmekäitlustaristu.

Jäätmete liigiti kogumine on jäätmete ringlussevõtu ja teisese toorme kasutamise eeldus. Jäätmete liigiti kogumise tõhustamine aitab kaasa riigile seatud jäätmete ringlussevõtu sihtarvude saavutamisele nii olmejäätmete, pakendijäätmete, patareide ja akude, elektri- ja elektroonikaseadmete kui ka ehitus- ja lammutusjäätmete puhul (vt täpsemalt „Riigi jäätmekava 2023–2028“, tabel 14³). Jäätmete liigiti kogumist tõhustab ka teadmine, et jäätmed võetakse edaspidi ringlusse. Esmatähtis on biojäätmete eraldi kogumine. Tekkekohalähedane biojäätmete käitlusvõimekus loob jäätmejaamas võimaluse informeerida külastajaid biojäätmete olulisusest ja nende liigiti kogumise kasust. See aitab motiveerida inimesi biojäätmeid korrektselt koguma ning aitab suurendada biojäätmete liigiti kogumise võimekust.

Lõigetes 3 ja 4 kirjeldatakse, et toetatavate tegevuste puhul arvestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtetega ja aidatakse hoida Riigikogu otsuse „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“

² Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on leitav Kliimaministeeriumi dokumendiregistrist: <https://adr.envir.ee/et/document.html?id=bb42d9b3-7cbb-4704-9a6d-9c0616937507>.

³ „Riigi jäätmekava 2023–2028“, kättesaadav aadressil: <https://kliimaministeerium.ee/jaatmekava>.

heakskiitmine“ (edaspidi „Eesti 2035“) aluspõhimõtteid. Tuuakse välja „Eesti 2035“ siht ja näitajad, millele määruses kirjeldatud toetatavad tegevused kaasa aitavad.

Toetatavad tegevused peavad panustama „Eesti 2035“ sihti „Majandus – Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja alamsihti „Eesti majandus on tugev ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ning leiab uusi äri võimalusi“. Eesmärk on uuendusmeelne ja teadmispõhine Eesti majandus, milles kasutatakse uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Võimalus on luua soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted saavad teha omavahel koostööd. Eesti majanduskeskkonna suund on, et see kutsuks töötama, ettevõtteid asutama või siitkaudu virtuaalselt äri ajama, investeerima, looma ja katsetama uusi lahendusi, millest on kasu ühiskonnale laiemalt.

Määruse nõuetele vastavad projektid aitavad hoida „Eesti 2035“ aluspõhimõtteid ja aitavad kaasa sihi „Majandus – Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele moel, mis toetab keskkonna- ja kliimaeesmärke ning asjakohasel juhul ka tasakaalustatud regionaalset arengut ning ligipääsetavust. Seda tehakse järgmiste näitajate abil:

- 1) ringleva materjali määr;
- 2) väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest, kohaldub tegevustele väljaspool Harjumaad;
- 3) ligipääsetavuse näitaja.

Võrdsete võimaluste tagamisse panustab meede kaudselt eelkõige jäätmetaristu arendamisel, nt võimalikud uued töökohad, ning võttes arvesse erinevate elanike gruppide (nt vanemaealised, eri rahvusest või erivajadusega inimesed) vajadusi parema jäätmekäitluse korraldamiseks ja tagades kõigile elanikele juurdepääsu jäätmete liigiti kogumise infrastruktuurile.

Soolise võrdõiguslikkuse tagamisse panustab meede kaudselt, st toetatavate tegevuste puhul ei kohelda kedagi ebavõrdselt.

Ligipääsetavuse tagamiseks järgitakse jäätmetaristu kavandamisel universaalse disaini ja kaasava disaini põhimõtteid. Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri korrastamisel arvestatakse ligipääsetavuse põhimõtet ning kavandatakse ligipääs kõigile elanikkonna gruppidele (sh eakad ja puuetega inimesed). Sealhulgas on oluline, et ligipääsetavad oleksid rajatud jäätmejaamad ja jäätmete kogumispunktid ning uued digitaalsed lahendused. Avalikkusele suunatud kommunikatsioonitegevustes tagatakse ligipääs edastatavale informatsioonile nelja peamise erivajadusega (liikumise-, nägemise-, kuulmise- ja intellektipuue) inimestele nii füüsilises kui ka virtuaalses keskkonnas. Toetatavate tegevuste panust jälgitakse mõõdikuga „Ligipääsetavuse näitaja“.

Regionaalarengu toetamiseks arvestatakse kohalike omavalitsuste toetamisel erinevat toetusmäära (toodud määruse lisas). Vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunatakse toetusteks väljaspool Tallinna ja Tartu regioone ning hinnatakse asjakohastel juhtudel näitajaga „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“. Selle näitaja puhul on kõige halvemas seisus Hiiumaa, Põlvamaa, Valgamaa ja Võrumaa, jäädes 32% ja 35% vahele, samal ajal kui Harjumaal on see näitaja 121% ja Tartumaal 80%. Meetmeid rakendades tuleb püüelda selle poole, et regionaalsed erinevused väheneksid. Osa toetusi suunatakse ka Harjumaale, need projektid selles näitajas ei kajastu.

Kliima ja keskkonnahoidu panustatakse jäätmemajanduse korraldamise toetamise abil. Toetuse andmise eesmärk on rakendada Eestis ringmajanduse põhimõtteid erinevatel tasanditel.

Jäätmetaristu korrastamisel jäätmemudeli abil tekib võimalus tulevikus optimeerida muu hulgas jäätmete vedu, et vältida ülemäärast transporti ja sellega kaasnevat heidet. Toetuse kasutamine aitab vähendada jäätmete ladestamist ning teisese toorme kasutamist suurendada ehk aitab kaasa materjaliringlusele. Projekt panustab „Eesti 2035“ „Säästva arengu riikliku strateegia“ näitajasse „ringleva materjali määr“. Näitaja on ka valitsuse tegevusprogrammi mõõdik, mis näitab ringselt kasutatud materjali osatähtsust kogu materjalikasutuses.

Info näitajate kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).

Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu ELi põhiõiguste harta nõuetega, sh on see kooskõlas põhiõiguste harta jaotisega „Võrdsus“ (artiklid 20–26).

Lõigetes 5 ja 6 kirjeldatakse rakenduskava väljundnäitajasse ja rakenduskava tulemusnäitajatesse panustamist tabelis 1 ja 2 toodud andmete järgi. Näitajate sisu ja aruandluse tingimusi kirjeldatakse perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas.

Tabel 1. Meetme nimekirja väljundnäitaja

Perioodi 2021–2027 rakenduskava väljundnäitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase ja aasta	2024 vahesiht-tase	2029 sihttase	Selgitav teave
Investeeringud jäätmete liigiti kogumise rajatistesse (eurodes)	Ei kohaldu	15 500 000	51 504 662	Investeeringute kogumaht jäätmete liigiti kogumise rajatiste toetamiseks (st toetus + omafinantseering). Näitaja täitmist raporteeritakse jooksvalt vastavalt kulude tegemisele SFOSi maksete info alusel.

Tabel 2. Rakenduskava tulemusnäitajad

Perioodi 2021–2027 rakenduskava tulemusnäitaja nimetus ja mõõtühik, kood	Alg-tase	Aasta	2024 vahesiht-tase	2029 siht-tase	Selgitav teave
Liigiti kogutud jäätmed (tonni aastas)	0	2021	ei kohaldu	45 000	Liigiti kogutud jäätmete täiendav aastane kogus tonnides, mis tuleneb investeeringutest toetatud projektide raames jäätmete liigiti kogumise rajatistesse. Toetuse saaja raporteerib saavutustaset üks aasta pärast projekti lõppemist tegelikele mõõdetud andmetele tuginedes (järelaruanne).

Arvestatakse, et Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 on programmi rahaliste vahendite (EL) esialgne jaotus sekkumise valdkonna 067 (Kodumajapidamisjäätmete käitlus: vältimis-, vähendus-, sorteerimis-, korduskasutus- ja ringlussevõtumeetmed) järgi.

Lõikes 7 tuuakse välja toetuse andmisel projekti täiendavad spetsiifilised näitajad. Toetuse andmisel on projekti täiendavad spetsiifilised näitajad § 5 lõikes 1 vastavas punktis nimetatud tegevuste arv, tüüp ja liigiti kogutud jäätmete kogus jäätmeliigi kaupa (nt metallid, plastid, klaas, puit, biojäätmed, paber ja papp, suurjäätmed, ohtlikud jäätmekogumised, ravimid, tekstiil ja elektroonikaseadmed, muud olmejäätmekogumised).

Paragrahvi 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse määruse rakendusüksus ja -asutus. Rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *rakendusüksus*) ning rakendusasutus Kliimaministeerium (edaspidi *rakendusasutus*).

Eelnõu 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr.

Paragrahvis 5 sätestatakse toetatavad tegevused ja neile kehtivad erisused. Toetatavate tegevuste määramise alus on eelkõige ELi jäätmedirektiivi, pakendidirektiivi ja elektroonikaromude direktiivi kohased jäätmekasutamise ja ringlussevõtu kohustused. Direktiivide nõuded on üle võetud jäätmekasutamise ja pakendikasutusega ning eesmärgid on seatud „Riigi jäätmekavaga 2023–2028“.

Vastavalt jäätmekasutamisele on omavalitsuse ülesanne korraldada jäätmekogumist (§ 31, § 66 lõige 2), kehtestada omavalitsuse territooriumil jäätmekogumise tingimused (§ 71) ning kavandada jäätmekogumise arendamist (§ 42 lõige 3).

Toetust antakse tegevustele, mis aitavad edendada jäätmekogumist ning seeläbi suurendada teise tootmise kasutamist. Toetatavad tegevused on eelkõige seotud „Riigi jäätmekava 2023–2028“ rakenduskavas toodud tegevusega „Jäätmete liigiti kogumise lahenduste ühtlustamine ja liigiti kogumise hõlbustamine läbi standardiseeritud infrastruktuuri pakettide väljatöötamise ja toetamise“.

Määruse § 5 lõike 1 punktide 1–4 ja 6 alusel toetatavate tegevuste elluviimiseks soetatud taristut kasutatakse avalike ülesannete täitmiseks, mitte majandustegevuseks (vt täpsemalt riigiabi analüüsist).

Määruse § 5 lõike 1 punkti 5 alusel toetatav tegevus on majandustegevus ning selleks võib anda riigiabi ja vähese tähtsusega abi.

Paragrahvi 5 lõikes 1 sätestatakse tegevused, mida toetatakse liigiti kogutud jäätmekogumise suurendamiseks.

Toetust antakse järgnevatel tegevustel:

1) jäätmekogumise vahendite soetamiseks (nt elanike tarbeks konteinerite, nende lisade (nt filterkaaned), süvamahutite, kompostrite soetamine), mis on vajalikud keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 28 „Olmejäätmekogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmekogumise alused“ § 2 lõikes 3 loetletud jäätmekogumise liigiti kogumiseks. Toetust antakse ka selliste tootjavastutuse alla kuuluvate jäätmekogumise (nt pakendijäätmekogumise, elektroonikajäätmekogumise) kogumisevahendite soetamiseks, millega seotud kulude kandmine ei ole tootjate kohustus. Toetust ei anta selliste kogumisevahendite soetamiseks, mis on mõeldud vaid segaolmejäätmekogumiseks. Toetust ei anta ka näiteks prügimaja rajamiseks või konteineritele kõva kattega aluse rajamiseks, kuhu paigutatakse olemasolevad konteinerid, kuna see tegevus ei suurenda otseselt jäätmekogumise liigiti kogumist. Kui kogumisevahendite soetamisega koos on põhjendatud ka jäätmemaja, -aediku või kõvakattega platsi rajamine, siis kuulub nende rajamine toetatava tegevuse hulka. Jäätmemajad, -aedikud

ning kõvakattega platsid liigituvad taristu mõiste alla ning need vajavad ühendmääruse paragrahvi 10 lõike 1 punkti 11¹ kohast kliimakindluse hindamist. Nimetatud tegevuste puhul tuleb esitada ühendmääruse lisa 3 B-osas sätestatud andmekoosseis;

2) liigiti kogutud jäätmete kogumisringide läbiviimiseks vajalike vahendite soetamiseks. Toetatakse nii korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete kogumiseks mõeldud veokeid ja mobiilseid kogumispunkte⁴ (nt ohtlike jäätmete või suurjäätmete kogumiseks mõeldud veok, *pop-up*-kogumismajad või teisaldatavad kogumismajad) kui ka korraldatud jäätmeveoks kasutatavaid veokeid (sh erilahendusega veokid, mis võimaldavad üleantavaid jäätmeid kaaluda või tühjendada elanike mitmeseksioonilisi konteinereid), mida kasutatakse ise, kui seadus seda võimaldab, või antakse jäätmejaama operaatori või jäätmevedaja kasutusse. Soetatavates veokites ei tohi kasutada fossiilkütuseid. Toetust ei anta selliste vahendite soetamiseks, mis on mõeldud vaid segaolmejäätmete kogumiseks. Toetust antakse veokite soetamiseks juhul, kui sellega suurendatakse jäätmete liigiti kogumist;

3) liigiti kogutud jäätmete kogumispunktide rajamiseks ja täiendamiseks.

Toetatakse avalike või kindlale kasutajate grupele mõeldud liigiti kogutud jäätmete kogumispunktide rajamist ja täiendamist (nt kogumispunktidesse uute liigiti kogutud jäätmete kogumismahutite soetamine). Uue kogumispunkti puhul on toetatav ka selle jaoks kõvakattega platsi või varjualuse rajamine. Olemasoleva kogumispunkti jaoks kõvakattega platsi, varjualuse rajamine või turvalisust (valvekaamerad, võrkaed) suurendavad tegevused on toetatavad vaid juhul, kui selle tulemusena suureneb jäätmete liigiti kogumine. Kogumisplatsi rajamisel tuleb hinnata, kas selle asukoht on kliimakindel (näiteks ei asu see üleujutusosalal). Nimetatud tegevuste puhul tuleb esitada ühendmääruse lisa 3 B-osas sätestatud andmekoosseis;

4) jäätmejaamade rajamine, laiendamine, rekonstrueerimine.

Toetatakse nt uute jäätmejaamade rajamist, projekteerimist, olemasolevate jäätmejaamade rekonstrueerimist, autokaalu, pressi ja mahutite soetamist, jäätmete vastuvõtuks või hoiustamiseks varjualuse rajamist või korduskasutuseks või korduskasutuse ettevalmistamiseks mõeldud jäätmete vastuvõtu ja väljapaneku ala. Selle tegevuse raames ei toetata jäätmejaama administratiivhoone rekonstrueerimist, parandustöökoja rajamist, jäätmejaama käitamise haldus- või püsikulusid. Olemasoleva jäätmejaama laiendamine või rekonstrueerimine on toetatav, kui selle tegevuse tulemusena suureneb jäätmete liigiti kogumine. Uute jäätmejaamade rajamisel tuleb arvesse võtta olemasolevaid omavalitsuste jäätmejaamasid. Kui võrgustik on piisavalt tihe, siis tuleb eelistada uue jäätmejaama rajamisele olemasolevate KOVi jäätmejaamade riskkasutust (KOVide-vaheliste kokkulepete alusel võimaldatakse jäätmete äraandmist teise KOVi elanikele). Jäätmejaamade optimaalse tihedusega võrgustikku ja uue jäätmejaama rajamise põhjendatust hinnatakse jäätmemudeli alusel, kus võetakse arvesse olemasolevaid jäätmejaamasid, nendes käideldavate jäätmete maksimaalseid koguseid ning teeninduspiirkonda jäävate elanike arvu ja jäätmete kogust, mille nad eeldatavasti tekitavad.

Ringluskeskuse rajamisel, kus paralleelselt tegeletakse nii liigiti kogutud jäätmete vastuvõtmise kui ka korduskasutuseks ettevalmistamisega, toetatakse vaid seda ruumilist osa, mis otseselt suurendab jäätmete liigiti kogumist.

Selles punktis toodud tegevuseks toetuse taotlemisel on vajalik kliimakindluse analüüs ühendmääruse lisa 3 B-osa järgi;

5) biojäätmete kompostimisvõimekuse loomine.

Toetatakse biojäätmete ringlussevõtuks käitlusrajatise (nt kompostimisväljaku) rajamist või olemasoleva parendamist või seadme soetamist, tagades, et biojäätmete käitlus sertifitseeritakse vastavalt keskkonnaministri 08.04.2013 määrusele nr 7 „Biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise nõuded“. Selle tegevuse raames ei toetata jäätmejaama administratiivhoone rekonstrueerimist, biojäätmete käitluse või jäätmejaama käitamise haldus- või püsikulusid.

⁴ Näide Stockholmi piirkonnas kasutusel olevatest *pop-up* kogumispunktidest, millega kogutakse liigiti kogutud jäätmeid ja korduskasutuseks sobilikke esemeid kindla aja jooksul igas eelnevalt kokkulepitud kogumispunktis: <https://www.stockholmvaettenochavfall.se/popup>.

Toetatavateks tegevusteks on näiteks kõvakattega platsi rajamine ja nõrgvee kogumissüsteemi rajamine. Samuti toetatakse erinevate seadmete soetamist, mis on vajalikud kompostimisprotsessi tegemiseks, näiteks toetatakse trummelkompostri, jäätmete eelpurustusseadme, aunapööraja, sõelumistehnika ja komposti kvaliteedi mõõtmise seadmete soetamist. Toetuse tulemusel suureneb liigiti kogumine ja toodetakse komposti. Selles punktis toodud tegevuseks toetuse taotlemisel on vajalik kliimakindluse analüüs ühendmääruse lisa 3 B-osa järgi;

6) digitaalsed ja nutikad lahendused, mis toetavad jäätmete liigiti kogumist (nt digilahendused, mis võimaldavad suuremas mahus või pikema aja jooksul liigiti kogutud jäätmeid üle anda, ennetada kogumismahutite risustamist valedes jäätmetega või motiveerivad jäätmeid liigiti koguma, sh isikutuvastusega konteinerid, mehitamata jäätmejaama automaatne isikutuvastus, kaalumise ja arveldamise süsteem, kaalupõhine kogumissüsteem, mahuti täituvuse sensorid); selle tegevuse raames ei toetata jäätmevaldajate registri arendamist, KOVi tarbeks veebilehe või infosüsteemi loomist või arendamist.

Lõike 2 punktis 1 nimetatud mudeldatud lahendus peab tagama 70% liigiti kogumise. Projekti lahendus ei pea tagama täies ulatuses 70% liigiti kogumist, kuid peab olema osa mudeldatud lahendusest, mis tagab 70% ulatuses liigiti kogumise. Toetatav tegevus peab aitama kaasa jäätmete liigiti kogumisele ning vastav selgitus tuuakse ära taotluse juures. Taristu, millele toetust taotletakse, peab olema kooskõlas jäätmemudelil mudeldatud liigiti kogumise taristuga. Kohalik omavalitsus saab kohalike tingimustega sobiva taristu ise jäätmemudeli abil mudeldada. Valitud lahendus peab omavalitsuses arvutuslikult (seda teeb mudel) summaarselt tagama vähemalt 70% olmejäätmete liigiti kogumise KOVis, mis riiklikul tasemel panustab 2030. aasta ringlussevõtu sihtmäära saavutamisse. Taotluse juures tuuakse ära valitud lahenduse kirjeldus. Tegevus, millele toetust taotletakse, on kooskõlas jäätmemudeliga, kui see on mudelis kujundatud tervikliku lahenduse osa.

Lõike 2 punkti 2 kohaselt peab omavalitsuse jäätmekava olema kooskõlas „Riigi jäätmekavaga 2023–2028“. See tähendab, et omavalitsuse jäätmekava peab olema vastavalt jäätmeseaduse §-le 43 ajakohastatud ning selles on käsitletud ka neid tegevusi, mille vastutajaks või kaastäitjaks on riigi jäätmekava rakenduskavas märgitud kohalik omavalitsus. Juhul, kui omavalitsus on leidnud, et tema jäätmekava ajakohastamine pärast „Riigi jäätmekava 2023–2028“ kinnitamist ei ole vajalik, kuna eeltoodud tegevused on juba KOVi jäätmekavas käsitletud, on vajalik vastava kinnituse esitamine.

Lõike 2 punkti 3 kohaselt peavad lõike 1 punktis 1 tegevuse planeerimisel jäätmete liigiti kogumise vahendid, mida kasutatakse korraldatud jäätmeveos, olema sätestatud kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjas. Kavandatav tegevus peab olema kooskõlas omavalitsuses kehtiva jäätmehoolduseeskirjaga hiljemalt taotluse rahuldamise otsuse tegemise ajaks.

Lõike 2 punkti 4 kohaselt peavad toetatavad tegevused olema kooskõlas kohaliku omavalitsuse kehtiva jäätmekavaga.

Lõike 2 punkti 5 kohaselt peab kohalikul omavalitsusel, kelle tarbeks toetust taotletakse taotluse rahuldamise ajaks olema kehtiv korraldatud jäätmeveo hankeleping (nt Kihnu, Ruhnu ja Vormsi vallad, kus vastavalt jäätmeseaduse § 135 lõikele 2 korraldatud jäätmeveo korraldamine pole nõutud).

Lõikes 3 sätestatakse, et toetatavad tegevused peavad vastama asjakohastele ELi ja riiklikele keskkonnavalastele õigusaktidele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 9 kohaselt peab toetatav tegevus olema kooskõlas kehtivate keskkonnavalaste õigusaktidega.

Lõikes 4 kirjeldatakse, kuidas toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“ tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse

(852/2020) artikli 17 tähenduses. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt“ (ingl *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi kõnealuses määruses sätestatud keskkonnanäesmärki. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüsi tegi Rahandusministeeriumi tellimusel Hendrikson & Ko. Analüüsis toodi välja, et rakenduskavas planeeritud meetmed on kooskõlas DNSH printsiibiga.

Taksonoomiamääruse artiklis 17 on määratletud, mida tähendab keskkonnanäesmärkide oluline kahjustamine. Selleks, et määrus vastaks „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele, ei tohi toetatav tegevus kahjustada järgmisi keskkonnanäesmarke:

1) *kliimamuutuste leevendamine*: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet.

Toetatavad tegevused ei tekita eeldatavalt kahju hinnatavale eesmärgile, neil puudub negatiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele, pigem on mõju positiivne. Toetatavad tegevused ei põhjusta olulist kasvuhoonegaaside heidet, vaid aitavad seda vähendada. Toetatakse jäätmete liigiti kogumise taseme tõstmist ja materjaliringluse suurenemist. Seeläbi hoitakse ära kasvuhoonegaaside heide, mis tekiks uute materjalide tootmisel. Jäätmemudeli alusel kavandatud jäätmete liigiti kogumise taristu võimaldab ennetada liigsete veoringide korraldamist;

2) *kliimamuutustega kohanemine*: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele. Määruse alusel toetatavatel tegevustel puudub otsene mõju kliimamuutustega kohanemisele. Toetatavate tegevuste elluviimisel arvestatakse võimaliku muutuva kliimaga, sh ekstreemsed ilmaolud, üleujutused, sademed, kuumus ja põud. Kaudne mõju seisneb selles, et tänu korraldatud jäätmekäitlusele ning selle tulemusena väiksemale ressursivajadusele väheneb mõju keskkonnale ja sellest tingituna ka võimalik mõju kliimamuutuste tekkele;

3) *vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse*: tegevus kahjustab oluliselt vee ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit. Määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, pigem on neil positiivne mõju, sest tänu ringmajandusele väheneb ka veekasutus. Tegemist on keskkonnanäesmärkide (jäätmete ringlussevõtt) saavutamiseks antava toetusega. Jäätmete liigiti kogumise taristu arendamine aitab vähendada mereprügi teket, jäätmete ringlussevõtt panustab kaudselt vee ja mereressursside kaitsele, aidates ennetada jäätmete kaudu reostuse sattumist veekogudesse ning pinna- ja põhjavette;

4) *ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt*: tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda. Määruse tegevustel on positiivne mõju. Ei kahjusta, kuna meede ja määruse alusel antav toetus on otseselt seotud ringmajanduse edendamisega. Meetme tegevuste abil paraneb jäätmete liigiti kogumine, mis on efektiivse jäätmete ringlussevõtu eeldus;

5) *saastuse vältimine ja tõrje*: tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse. Määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki. Tegevused jäätmete liigiti kogumiseks ning ringlusesse võtmise toetamiseks aitavad saastust vältida. Kuna toetatakse tegevusi, mis loovad mugavad võimalused jäätmete liigiti kogumiseks, siis väheneb võimalus, et jäätmete kaudu satuvad saasteained õhku, vette või pinnasesse;

6) *elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine*: tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head

seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust. Toetatavad projektid pole seotud kaitsealadega ega mõjuta neid. Määruse raames toetatavatel tegevustel on kaudne positiivne mõju. Kaudselt panustatakse ökosüsteemide kaitsele sellega, et tänu jäätmete ringlusse võtmisele väheneb surve uute loodusressursside järele, mille hankimine võib kahjustada elurikkust ja elupaiku.

Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Kliimaministeerium tegi analüüsi ise ning võttis aluseks ka perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi.

Lõikes 5 sätestatakse, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 lõike 2 punkti j kohaselt tuleb taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tagada kliimakindlus. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projekti tegevustest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamiseks tehakse kliimakindluse hindamine ning esitatakse vastav analüüs koos taotlusega. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda ühendmääruse lisa 3 andmekoosseisust. Kliimakindluse tagamise hinnang taristuinvesteeringute puhul, mille kestvus on vähemalt viis aastat, esitatakse rakendusüksuse kehtestatud juhendi kohaselt.

Lõike 6 kohaselt § 5 lõike 1 punktide 1–4 ja 6 alusel toetatavate tegevuste rahastamisel ei anta riigiabi. Rakendusüksus kontrollib taotluse menetlemise käigus, kas toetus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 mõistes riigiabi toetuse saajale või mõnele teisele lõppkasusaajale. Kui toetus vastab riigiabi tunnustele Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 mõistes, jäetakse taotlus vastavas osas rahuldamata.

Lõike 7 kohaselt võib § 5 lõike 1 punkti 5 alusel toetatava tegevuse rahastamisel abi anda riigiabi ja vähese tähtsusega abina.

Paragrahvi 6 lõiked 1–12 kirjeldavad riigiabi andmisega seonduvat ja vähese tähtsusega abi andmist. Riigiabi antakse meetmes komisjoni määruse 651/2014 (EL) (edaspidi *ÜGEM*) artiklite 14 ja 47 alusel.

ÜGEMi artikli 14 keskne nõue on, et tegemist peab olema investeeringuga materiaalsesse või mittemateriaalsesse varasse ja investeering peab vastama alginvesteeringu mõistele ÜGEMi artikli 2 punkti 49 kohaselt. Alginvesteeringu liigid on tootmisvõimsuse suurendamine, toodangu mitmekesistamine, tootmise täielik ümberkorraldamine, uue ettevõtte rajamine. Üldise grupierandi määruse artikli 14 lõike 3 kohaselt rahastatakse suurettevõtja puhul ainult uut majandustegevust tekitavat alginvesteeringut, nagu see on defineeritud üldise grupierandi määruse artiklites 50 ja 51.

ÜGEMi artikli 47 alusel saab anda investeeringuabi ringmajandusele üleminekuks sama artikli lõike 2 punkti b järgi (arvestades kehtestatava määruse piiranguid). ÜGEMi artikli 47 lõige 4 sätestab, et abi ei tohi vabastada jäätmeid tekitavaid ettevõtjaid mis tahes kuludest ega kohustustest, mis on seotud nende jäätmete töötlemisega, mille eest ettevõtjad vastutavad liidu või riikliku õiguse alusel, sealhulgas laiendatud tootjavastutuse kavade alusel, või kuludest, mida võib pidada ettevõtja tavakuludeks. ÜGEMi artikli 47 lõige 5 sätestab, et abi ei tohi soodustada jäätmeteket ega suurendada ressursikasutust. ÜGEMi artikli 47 lõige 6 sätestab, et abi ei saa kogu liidus juba kasumlikuks juurdunud kaubandustavaks saanud investeeringud, mis on seotud tehnoloogiaga. Nimetatud nõudele vastavuse kohta peab taotleja esitama rakendusüksuse kodulehel avaldatava juhise järgi põhjendatud selgituse, tõendades kasutatava

tehnoloogia erinevust Euroopa Liidus kasumlikuks juurdunud kaubandustavast. ÜGEMi artikli 47 lõike 7 kohaselt on abikõlblikud kulud täiendavad investeerimiskulud, mis määratakse kindlaks, võrreldes projekti investeeringu kogukulusid vähem keskkonnasõbraliku projekti või tegevuse kuludega, kasutades sama lõike punktides a) kuni c) toodud meetodeid. Selle informatsiooni esitab taotleja rakendusüksuse kodulehel avaldatava juhendi järgi. Abi ei tohi anda, kui investeeringud tehakse selleks, et järgida liidu normatiive, mis on juba vastu võetud ja jõustunud. Abi võib anda investeeringute tegemiseks, et järgida liidu normatiive, mis on vastu võetud, aga ei ole veel jõustunud, kui investeering tehakse ja viiakse lõpule vähemalt 18 kuud enne normatiivi jõustumist. Põhjenduse selle nõude täitmise kohta esitab taotleja rakendusüksuse kodulehel avaldatava juhendi järgi.

Paragrahvis 7 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Lõike 1 järgi on kulu abikõlblik, kui see on kooskõlas ühendmääruse ja kehtestatavas määruuses sätestatud tingimustega ja taotluse rahuldamise otsusega. Kulud on abikõlblikud kindlasummalise makse alusel ühendmääruse § 20 lõike 1 punkti 1 kohaselt. Kui projekti kogumaksumus on kuni 200 000 eurot, käsitatakse toetust kindlasummalise maksena ning taotluse rahuldamise otsuses määratakse projekti tulemus ja toetuse summa ühendmääruse § 20 lõike 1 punkti 1 kohaselt. Kindlasummalise makse korral on toetuse summa määramise alus taotlusekohase projekti kogumaksumus, mis on selgunud eelnõu § 11 lõike 2 punkti 8 järgi.

Lõikes 2 määratakse abikõlblikeks nende tegevuste kulud, mis on kirjeldatud eelnõu §-s 5, mis saavutavad sellised tulemused, nagu on kirjeldatud eelnõu §-s 3, ja mis jäävad §-s 9 sätestatud piirmääradesse ning vastavad otsusele, mis tehti taotluse rahuldamisel. Samuti on välja toodud abikõlblikkuse tingimused üldise grupierandi määruuse alusel antava riigiabi puhul.

Lõike 2 punkti 1 kohaselt on abikõlblik käesoleva määruuse § 5 lõikes 1 toodud tegevuste elluviimisega seotud otsesed kulud, sh projekteerimine. Projekti ettevalmistamiseks vajalikud projekteerimistööd on abikõlblikud alates käesoleva määruuse jõustumise kuupäevast (§ 8 lg 1). Lõike 2 punkti 2 kohaselt on abikõlblik ka kliimakindluse analüüsi koostamise kulu. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projekti tegevustest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimaneeutraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamiseks tehakse kliimakindluse hindamine ning esitatakse vastav analüüs koos taotlusega. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda ühendmääruse lisast 3.

Lõike 2 punktis 3 sätestatakse, et abikõlblikud on teavitamise ja avalikustamise kulud, mis on vajalikud teavitamisnõude täitmiseks vastavalt Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruusele nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“. Teavitamisnõuete täitmise kohta erinevate tegevuste puhul leiab näiteid KIKi kodulehe soovituslikust juhendist.

Lõike 2 punkti 4 kohaselt on projektijuhtimise kulu abikõlblik sisseostetud teenusena kuni 5% ulatuses projekti abikõlblikest kuludest.

Lõike 2 punkti 5 kohaselt on regionaalabi andmisel abikõlblikud kulud need, mis on seotud alginvesteeringu või uut majandustegevust soodustava alginvesteeringuga materiaalsesse või immateriaalsesse varasse ja mida arvestatakse üldise grupierandi määruuse artikli 14 lõigetes 4, 6, 7, 8 ja 9 sätestatud tingimuste järgi.

Lõike 2 punkti 6 kohaselt on ressursitõhususe tagamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks antava investeeringuteks ettenähtud abi andmisel kulud abikõlblikud üldise grupierandi määruuse artikli 47 lõike 7 tingimuste järgi.

Lõike 2 punkti 7 kohaselt on otsene personalikulu abikõlblik vastavalt ühendmääruse §-le 16 kuni 15% ulatuses projekti abikõlblikest kuludest.

Lõikes 3 määratakse, et abikõlblikud on kulud kindlasummalise makse alusel kuni 200 000-eurose kogumaksumusega projektide korral. Kogusumma arvutab rakendusüksus eelarveprojekti alusel. Selleks on taotleja esitanud hinnavõrdluse (§ 11 lõike 2 punkt 8). Hinnavõrdluse tegemiseks on vaja võrreldavat hinnapakumust üksteisest sõltumatult pakkujalt ning pakkumuse lähteülesande kirjeldust koos küsitud pakkumuste infoga kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakumuste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakkumustega. Pakkumuste võtmise protsess peab olema selge ja läbipaistev, pakkumuste esitamiseks tuleb anda piisavalt aega ning taotleja peab tehtud päringud dokumenteerima, et tagada kontrollijale olemasolu (sh võimalike auditite raames). Kindlasummalise makse suuruse määrab rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuses, lähtudes taotleja koostatud ja põhjendatud projekti eelarvest.

Lõikes 4 loetletakse kulud, mis ei ole abikõlblikud.

Paragrahv 8 sätestab määruse raames toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi detailid.

Lõikes 1 selgitatakse, et projekti abikõlblikkuse perioodi algus ei või olla varasem kui taotluse esitamisele järgnev päev ning lõpp ei või olla hilisem kui 31.12.2029. See tähendab, et kõik projekti tegevused ja ka kulud peavad jääma abikõlblikkuse perioodi. Erandina on abikõlblik periood pikem, kui projektis on olnud vajalik eelnevalt hinnata kliimakindlust või teha projekteerimine ja selleks soovitakse toetust saada.

Lõikes 2 selgitatakse, et projekti abikõlblikkuse perioodi kestus on maksimaalselt 24 kuud. See tähendab, et projekti tegevused ja kulud on abikõlblikud maksimaalselt 24 kuud. Juhul kui projekt eeldab kliimakindluse hindamist või projekti koostamist ja see tehakse enne taotluse esitamist, on abikõlblikkuse periood maksimaalselt 30 kuud.

Lõikes 3 selgitatakse, et toetuse saaja taotluse alusel ja mõjuva põhjuse olemasolul võib rakendusüksus abikõlblikkuse perioodi pikendada kuni 31.12.2029. See tähendab, et abikõlblikkuse perioodi pikendamisel võib ületada ka lõikes 2 nimetatud perioodi.

Paragrahvi 9 lõigetes 1–10 sätestatakse määrusega antava taotlusvooru eelarve kehtestamise detailid, toetuse piirsumma ja osakaal.

Lõikes 1 sätestatakse minimaalne ja maksimaalne toetus taotleja kohta. Taotleja taotluste arv ei ole piiratud.

Lõikes 4 sätestatakse toetuse määr ja osakaal kohalikele omavalitsustele. Toetuse määr on kuni 80%. Toetuse osakaal on vastavalt määruse lisale 60–80% projekti abikõlblikest kuludest, arvestades ka regionaalarenguga seotud aspekte. Tegemist on maksimaalse toetuse osakaaluga, millele vastavalt tuleb taotlejal planeerida minimaalne omafinantseeringu osakaal ja vahendid. Määruse lisas määratakse toetuse maksimaalne osakaal eraldi igale kohaliku omavalitsuse üksusele.

Kohaliku omavalitsuse üksus on finantsjuhtimise seaduse kohaselt sõltuv üksus raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Kohaliku omavalitsuse üksuste individuaalse toetuse määra leidmisel võeti arvesse erinevusi kohalike omavalitsuste tulukuses. Kohaliku omavalitsuse tulukuse määr on tuletatud 2024. aasta tasandusfondi jaotamisel kasutatud andmetest, jagades arvestusliku tulu ja tulu-kulu tasanduseks saadud toetuse (v.a ühinemise kompensatsioon) arvestusliku kuluvajadusega. Kohalike omavalitsuste tulukus jääb vahemikku 97–166% võrreldes arvestusliku kuluvajadusega. Kui omavalitsuse tulukus on 100% või vähem, on tema

toetusmäär 80%. Omavalitsusel, kelle tulukus on vähemalt 120%, on toetusmäär maksimaalselt 60%. Vahepealse tulukusega omavalitsuste toetusmäär jääb vahemikku 60–80%. Erandina on kõikide väikesaareliste omavalitsuste toetusmäär 80% hoolimata tulukusest. Antud analüüsi on teostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Tabel 1. Meetme „Ringmajanduse korraldamine“ eelarve

Meede	Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	ELi toetuse eelarve	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduse korraldamine	Ringmajandus- põhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus; tööstus- ja teenindussektori, sh VKEde energia- ja ressursitõhususe suurendamine ja auditite toetamine; jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine; jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine; ringlussevõtu võime suurendamine ja ohutu materjaliringluse tagamine.	111 028 963	2 122 758	118 500 000	231 651 721

Rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise number on 21.2.4.14, rahastatud tegevuste detailne hinnanguline jagunemine on lisatud allpool tabelis 4. Toetuse kasutamise arvestuslik keskmine toetusprotsent oleks määruse alusel kuni 70%.

Tabel 2. Sekkumise nr 21.2.4.14 eelarve kasutamise plaan

Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	ELi toetuse eelarve	ELi toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine (sekkumise number on 21.2.4.14)	35 528 963	69%	975 699	15 000 000	51 504 662
a) TATi käskkiri (riigi poolt vajaliku taristu arendamine)	740 769	47,93%	804 778	0	1 545 547
b) TATi avatud taotlemine	34 788 194	70%	170 921	15 000 000	49 959 116

Meetme nimekirjas on ringmajanduse korraldamisel Euroopa Liidu toetuse protsent keskselt 47,93. ELi toetuse protsent on arvestuslikult 47,9292631352473 ning omafinantseeringu protsent on 52,0707368647527. Reaalselt toetuse kasutamise soov on koondina erinev planeeritust. Kui kasutatakse väiksema toetusprotsendiga eelarvet, siis suurendatakse teises sekkumises toetuse osakaalu (kogusumma on sekkumistes paigas).

Kliimaministeeriumi struktuuritoetuste ringmajanduse korraldamise osa eelarve jaotuse vajadus on alljärgnev.

Tabel 3. Kliimaministeeriumi struktuuritoetuste ringmajanduse osa eelarve jaotus

Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	ELi toetuse eelarve	ELi toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus	9 000 000	63%	794 117	4 500 000	14 294 117
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	850 000	85%	150 000	0	1 000 000
Lisaraha (sekkumisest 21.2.4.15)	2 000 000	85%	352 941	0	2 352 941
b) TAT käskkiri pärandmõjud (toormeallikate taastamine)	650 000	85%	114 706	0	764 706
Lisaraha (sekkumisest 21.2.4.15)	1 000 000	85%	176 470	0	1 176 470
c) TAT määrus avatud taotlemine	4 500 000	50%	0	4 500 000	9 000 000
Tööstuse ja teenindussektori, sh VKEde energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine:	34 500 000	33,33%	0	69 000 000	103 500 000

a) TAT määrus – ressursiaudit	1 000 000	33,33%	0	2 000 000	3 000 000
b) TAT määrus – investeering	33 500 000	33,33%	0	67 000 000	100 500 000
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine (määrus) (sekkumise number on 21.2.4.13)	10 000 000	50%	0	10 000 000	20 000 000
Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine	35 528 963	69%	975 699	15 000 000	51 504 662
a) TAT käskkiri (riigi poolt vajaliku taristu arendamine)	740 769	47,93%	804 778	0	1 545 547
b) TAT avatud taotlemine	34 788 194	70%	170 921	15 000 000	49 959 116
Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine (avatud taotlemine, määrus)	22 000 000	52%	352 942	20 000 000	42 352 942

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele.

Paragrahvis 10 sätestatakse nõuded taotlejale ja partnerile.

Lõikes 1 selgitatakse, kes võivad toetust taotlema tulla. Taotlejaks võib lisaks omavalitsusele endale olla ka kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-s 62 sätestatud omavalitsusüksuste koostöövorm. Need koostöövormid võimaldavad kindla ülesande täitmiseks volitada teist linna või valda, omavalitsusliitu ja muid omavalitsuste ühendusi moodustama selleks ühisametit või -asutust.

Lõikes 2 tuuakse välja, et taotleja ja partner peavad vastama ühendmääruse §-le 3.

Lõikes 3 tuuakse välja, et taotlejal on kohustus teatada rakendusüksusele infost, mis mõjutab toetuse andmise otsust. Info, mille põhjal otsus langetatakse, peab olema võimalikult asjakohane, et vältida hilisemaid vaidlusi ja tagasinõudeid. Taotleja peab selgitama, kuidas vastab taotlus määruse nõuetele.

Paragrahvi 11 lõigetes 1 kuni 4 sätestatakse nõuded toetuse taotlusele.

Lõikes 1 nõutakse, et toetus, mida taotletakse, ei ületaks §-s 9 sätestatud piirmäärasid ning vastaks ühendmääruse § 4 lõikes 1 sätestatule.

Lõikes 2 selgitatakse, milliseid lisaandmeid ja -dokumente peab taotlus sisaldama peale ühendmääruse § 4 lõikes 1 nimetatud nõuete täitmist tõendavate dokumentide ning ühendmääruse § 4 lõikes 2 nimetatud kinnituste. Taotlus peab vastama määruse tingimustele, mis tagab, et toetust antakse eesmärgipärasteks tegevusteks ning projekt on tulemuslik. Taotlus peab sisaldama paragrahvis kirjeldatud andmeid ja dokumente.

Lõike 2 punkti 2 kohaselt tuleb esitada kinnitus, et projekt vastab põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“. Kinnitus tuleb esitada rakendusüksuse kehtestatud juhendi alusel, juhend avaldatakse taotlusvooru avamisel rakendusüksuse kodulehel.

Lõike 2 punkti 4 kohaselt tuleb esitada kinnitus nõuetekohase omafinantseeringu olemasolu kohta ja tõendid omafinantseeringu ja projekti abikõlbmatute kulude tasumise suutlikkuse kohta. Kui omafinantseering tagatakse laenu abil finantsasutusest, lisatakse taotlusele

laenuandja krediidikomitee laenuotsus. Erandkorras võib rakendusüksus laenuotsuse esitamata jätmist aktsepteerida, kui taotleja on sellekohase taotluse ja asjakohase tõenduse esitanud ning finantshindamise käigus on taotleja laenu saamise suutlikkus ammendavalt tuvastatav muul viisil. Kui kohaliku omavalitsuse üksus või temast sõltuv üksus panustab investeringuprojekti omafinantseeringusse või abikõlbmatute kulude katmisse, on taotlejal ja partneril selliste kulude tasumise suutlikkus, kui peale ühendmääruse § 3 lõikes 2 nimetatud nõuete on täidetud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34¹ lõikes 1 nimetatud nõuded ja kohaliku omavalitsuse üksusel ja temast sõltuval üksusel on vahendid sama seaduse § 34¹ lõigete 2 ja 3 kohaselt.

Lõike 2 punkti 12 kohaselt tuleb esitada kliimakindluse tagamise hinnang taristuinvesteeringute puhul (näiteks hoone), mille kestvus on vähemalt viis aastat. Hinnang esitatakse rakendusüksuse kehtestatud juhendi kohaselt, mis põhineb ühendmääruse lisal 3.

Lõike 2 punkti 15 kohaselt peab taotleja arvestama projekti tegevuste elluviimisel kõiki asjakohaseid keskkonnavalaseid õigusakte. Struktuurivahendite kasutamiseks tuleb tutvuda ja kohaldumisel arvestada korraldusasutuse veebilehel toodud keskkonnanõuetega. Taotleja kinnitab, et toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“. Enne kinnituse andmist tutvub taotleja „ei kahjusta oluliselt“ teabelehega, mis on lisatud taotlusmaterjalide juurde, et taotleja saaks anda informeeritud kinnituse. Rakendusüksus lisab e-toetuse keskkonda sellised kinnitused, mis kohalduvad kõikidele taotlejatele ühtemoodi.

Lõike 2 punkti 17 kohaselt tuleb esitada selgitused, kuidas projekt on kooskõlas jäätmemudeliga.

Näiteks § 5 lõike 1 punkti 1 tegevuse taotluse puhul esitab taotleja jäätmealdussüsteemis mudeldatud väljavõtte, millega saavutatakse kohalikus omavalitsuses 70% liigiti kogumise tase. Jäätmealdussüsteemis mudeldatud lahendus näitab kohalikus omavalitsuses vajalike jäätmekonteinerite koguarvu. Kohalik omavalitsus peab võrdlema mudeldatud väljavõtet olemasoleva olukorraga, st kohaliku omavalitsuse jäätmevaldajate registriväljavõttega, ning esitab asjakohased selgitused olemasolevate jäätmekonteinerite ja jäätmekonteinerite vajaduse kohta. Kogu jäätmemudelil mudeldatud lahendust ei pea taotluses esitatud projektiga täies mahus ellu viima.

Paragrahvi 5 lõike 1 punktides 4 ja 5 nimetatud tegevuste seosed jäätmealdussüsteemi mudeliga esitatakse käesoleva lõike punktis 2 nimetatud teostatavusuuringu raames. Näiteks võimaldab mudel olemasolevate jäätmejaamade asukohtade ja võimekuse abil leida uuele jaamale optimaalse asukoha või hinnata olemasoleva jaama laiendamise vajadust.

Lõike 2 punkti 18 kohaselt tuleb esitada kinnitus, et projektis ei võeta toetusega soetatud liigiti kogumise vahendite üleandmisel elanikelt suuremat tasu kui omaosaluse suurus.

Lõike 2 punkti 20 kohaselt tuleb esitada viide kõigi nende omavalitsuste sõlmitud korraldatud jäätmeveo hankelepingutele riigihangete registris, kelle tarbeks toetust taotletakse.

Lõike 2 punkti 21 kohaselt tuleb esitada kinnitus, et kohaliku omavalitsuse, kelle nimel toetust taotletakse, jäätmekava ja jäätmehoolduseeskiri on aja- ja asjakohased. Ajakohane omavalitsuse jäätmekava on kooskõlas riigisiseste nõuetega ja „Riigi jäätmekavaga 2023–2028“.

Lõike 2 punkti 22 kohaselt tuleb edastada veebilink kohaliku omavalitsuse jäätmekavale ja jäätmehoolduseeskirjale.

Lõike 2 punkti 23 kohaselt tuleb esitada selgitused, kuidas on planeeritav tegevus kooskõlas jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirjaga. Selgituses tuuakse ära, kuidas jäätmekavas on planeeritud ja jäätmehoolduseeskirjas sätestatud nende konkreetsete jäätmeliikide kogumine, mille jaoks taristu toetust taotletakse.

Lõike 2 punktis 24 sätestatakse, et tuleb esitada kinnitus, et kohalikul omavalitsusel, kelle nimel toetust taotletakse, on kehtiv korraldatud jäätmeveo hankeleping.

Lõike 2 punktis 25 sätestatakse, et kui toetust taotletakse määruse § 5 lõike 1 punktis 4 või 5 nimetatud tegevuseks, tuleb esitada projekti teostatavusuuring, mis on koostatud vastavalt rakendusüksuse kehtestatud juhendile ning mis ei ole taotluse esitamise ajal vanem kui üks aasta.

Paragrahvis 11 loetletud kinnitused esitatakse kas vastava märke tegemisega taotlusvormil või mõnel juhul eraldi allkirjastatud dokumendiga (sel juhul on dokumendi esitamise nõue taotlusvormil ära toodud).

Lõikes 3 selgitatakse, et lõike 2 punktis 8 nimetatud võrreldavad hinnapakumused peavad olema saadud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ja vastavas turusektoris tegutsevalt ettevõtjalt ühesuguse lähteülesande järgi hinnapäringu tulemusel. Et teha hinnavõrdlus kindlasummalise makse kehtestamiseks, on vaja kirjalikult taasesitataval vormil võrreldavaid hinnapakumusi üksteisest sõltumatult pakkujatel ning pakumuse lähteülesande kirjeldust koos küsitud pakumuste infoga. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakumuste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakumustega. Ühe ettevõtte esitatud pakumusega ei saa piirduda (sh juhtudel, kus pakkujad on näiteks pakumuste esitamisest loobunud). Seejuures on oluline, et pakumuste võtmise protsess on selge ja läbipaistev, pakumuste esitamiseks on antud piisavalt aega ning taotleja on selle dokumenteerinud, et tagada kontrollijälje olemasolu (sh võimalike auditite raames).

Lõikes 4 selgitatakse, et taotluses peab olema täpselt ja põhjalikult kirjeldatud, kuidas on avalikkusele pakutavates lahendustes ja teenustes ning tegevustes osalemisel tagatud ligipääsetavus erivajadustega inimestele, samuti kuidas on avalikkusele edastatav info ligipääsetav liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuudega inimestele.

Eelnõu 4. peatükis kirjeldatakse toetuse taotlemise ja menetlemise protsessi.

Paragrahvi 12 lõikes 1 selgitatakse, et toetust antakse jooksva taotlusvooru kaudu.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotlusvooru eelarve ja ajakava kinnitab rakendusasutus käskkirjaga ning edastab asjakohase teabe rakendusüksusele. Kinnitatud eelarve peab vastama käesoleva paragrahvi lõikele 3, mille kohaselt vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest tuleb suunata toetusteks tootmisüksustesse väljaspool Tallinna ja Tartu regioone. Käskkirjas võib rakendusasutuse juht määrata taotlusvooru eelarve jagunemise toetatavate tegevuste ja taotlejate vahel. Käesolev regulatsioon võimaldab toetust paindlikumalt suunata erinevatele tegevustele ja taotlejatele. Lähtutakse nii riiklikest prioriteetidest kui ka turu nõudlusest.

Lõikes 3 sätestatakse, et 40% taotlusvooru eelarvest tuleb suunata Tallinna ja Tartu regioonidest välja. See nõue kehtestatakse Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2024–2028 ülesande „Analüüs ja ettepanekud „Rohelisem Eesti“ ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetuste suunamiseks väljapoole Tallinna ja Tartu regioone“ alusel. Ülesanne tuleneb Vabariigi Valitsuse üldisest eesmärgist ja valitsusliidu aluspõhimõttest nr 7.1.5 „Tugevdame Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamisel ettevõtlustoetuste regionaalse jaotamise põhimõtet“. Selleks kehtestame suuremat regionaalset tasakaalu loovad tingimused toetuste taotlemiseks ja

kasutamiseks, eesmärgiga suunata „Nutikam Eesti“ ja „Rohelisem Eesti“ ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetustest Tallinna ja Tartu regioonidest välja. Rakendusüksus jälgib ja tagab, et see nõue on täidetud. Kui 40% eelarvest ammendub, avatakse ka Tallinna ja Tartu regiooni eelarve väljaspool seda regiooni taotlevatele ettevõtetele. Juhul, kui projekt on regioonide vaheline, hõlmates nii Tallinna või Tartu regiooni kui ka väljaspool neid asuvaid piirkondi, arvestatakse selle projekti toetuse eelarve väljaspool Tallinna ja Tartu regiooni suunatuks.

Lõikes 4 selgitatakse, et rakendusüksus kuulutab taotlusvooru välja oma kodulehel ja sihtrühmale suunatud avalikus kanalis (sõltub avatava taotlusvooru tegevustest). Taotlusvooru peatamisest või sulgemisest teavitab rakendusüksus oma kodulehel ja sihtrühmale suunatud avalikus kanalis. Rakendusüksus sulgeb taotlusvooru selle eelarve ammendumisel või rakendusasutuse käskkirja alusel.

Lõikes 5 selgitatakse, et projektide rahastamiseks võib taotlusvoore korraldada ühe või mitme §-s 5 nimetatud tegevuse elluviimiseks, mis määratletakse taotlusvooru korraldamise käskkirjas.

Lõikes 6 selgitatakse, et taotlus toetuse saamiseks esitatakse e-toetuse keskkonna kaudu §-s 11 sätestatud tingimuste kohaselt. Kui e-toetuse keskkonnas esineb tõrkeid, rakendub taotluste esitamise päevale ühendmääruse § 5 lõige 2.

Lõikes 7 selgitatakse, et taotluse menetlemine koosneb taotluse ning taotleja ja partneri nõuetele vastavuse kontrollist, hindamisest ja taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemisest.

Lõikes 8 selgitatakse, et rakendusüksus võib anda puuduse kõrvaldamiseks taotlejale ja partnerile kuni kümne tööpäeva pikkuse tähtaja.

Lõige 9 sätestab, et rakendusüksus võib taotluse läbivaatamise käigus nõuda taotlejalt ja partnerilt selgitusi ja lisateavet taotluses esitatud andmete kohta või taotluse muutmist, kui esitatud taotlus ei ole piisavalt selge, näidates ühtlasi, millised asjaolud vajavad selgitamist, muutmist või dokumentide lisamist.

Lõikes 10 selgitatakse, et rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 65 tööpäeva jooksul taotluse esitamisest. Taotluse menetlemise aega võib rakendusüksus põhjendatud juhtudel pikendada. Senine praktika eelmistel rahastusperioodidel on näidanud, et potentsiaalselt toetatavad projektid on keeruka iseloomuga ning menetlused võivad vajada korduvaid lisapäringuid, mistõttu on menetlusaja pikendamine põhjendatud.

Lõikes 11 selgitatakse, et rakendusüksus tunnistab taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks, kui on täidetud käesolevas määruses sätestatud nõuded.

Paragrahvis 13 sätestatakse valikukomisjoniga seotud tegevused. Rakendusüksus moodustab nõuetele vastavate taotluste hindamiseks valikukomisjoni, mille koosseisu kuulub vähemalt üks ministeeriumi ja kaks rakendusüksuse nimetatud liiget. Rakendusüksus võib kaasata eksperte. Kõik valikukomisjoni liikmed allkirjastavad erapooletuse ja sõltumatuse deklaratsiooni. Valikukomisjoni tööd korraldab rakendusüksus, kutsudes vajaduse korral kokku koosoleku. Valikukomisjoni eksperte üldjuhul ei avalikustata, et taotlejatel ei oleks võimalik neid mõjutada. Eksperte ei avalikustata üldjuhul ka tagantjärele, et tagada võimalus samade ekspertide kasutamiseks järgmistes sarnase spetsiifikaga toetusskeemides.

Paragrahvis 14 sätestatakse projektide valikukriteeriumid ja -metoodika.

Valikukomisjon hindab projekti kriteeriumide alusel, mis on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega. Sättes nähakse ette, et toetuse taotluses kajastatud projekti rahastab rakendusüksus ja toetuse taotlus rahuldatakse osaliselt või täielikult üksnes juhul, kui on täidetud kõik taotlejale ja taotlusele esitatud nõuded ning projekt neile nõuetele vastab.

Projekti rahastamise otsustamisel lähtub rakendusüksus alljärgnevatest valikukriteeriumidest.

1. Projekt peab olema kooskõlas „Riigi jäätmekava 2023–2028“ eesmärkidega ning omama mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele.

Toetuse andmise tingimused on kooskõlas riigi jäätmekava strateegiliste eesmärkidega, eelkõige panustatakse jäätmekava erieesmärgi 3.2 ohutu materjaliringluse suurendamine. Riigi jäätmekavas on ohutu materjaliringluse suurendamise eesmärkide kirjeldamise juures toodud välja, et jäätmeteks muutunud tooted või nende osad/materjalid on väärtuslik toore uue toote valmistamiseks. Toetatavad tegevused panustavad riiklike sihtmäärade saavutamisse. Ohutul materjaliringlusel on mh oma roll ka kliimaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel. Jäätmete ringlussevõtt on üks olulistest komponentidest kasvuhoonegaaside heite vähendamisel. Eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks tuleb suurendada kohalike ressursside väärimist, tagades samal ajal nende jätkusuutliku ja kliimamõjusid ning elurikkuse mõjusid arvestava kasutuse. See omakorda tõhustab loodusressursside kasutamist ja aitab vähendada jäätmete teket.

Valikukriteerium loetakse täidetuks, kui taotluse ja selle lisadokumentide alusel on võimalik asuda seisukohale, et projekt panustab määruses nimetatud toetuse andmise eesmärgi, milleks on suurendada jäätmete liigiti kogumist või biojäätmete ringlussevõttu. Toetatavate tegevuste väljatöötamisel on eelnimetatud kriteeriume arvestatud. Toetuse taotleja kinnitab projekti kooskõla riigi jäätmekava eesmärkidega ning mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava eesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele.

2. Projekti põhjendatus. Projekt on põhjendatud juhul, kui toetuse taotluses kajastatud tegevused vastavad toetuse määruse §-s 5 nimetatud toetatavatele tegevustele. Kriteeriumi raames hinnatakse, kas:

1) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;

2) projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. See tähendab, et projekti tegevused peavad olema teostatavad ja jätkusuutlikud ning rakendusüksusel tuleb vastavat asjaolu kontrollida. Kriteeriumi kontrollimisel lähtutakse taotlusvormis esitatud infost või taotleja § 11 lõike 2 punkti 25 alusel koostatud teostatavusuuringust. Nende alusel tuvastatakse, kas projekti organisatsiooniline ülesehitus, taotleja infrastruktuur, projekti tehniline lahendus, õiguslikud eeldused, sisendvoogude tagatus ja nõudlus projekti väljundi järele on piisavad, et projekti saab lugeda teostatavaks ja jätkusuutlikuks. Rakendusüksus võib lisaks nõuda huvikirjade esitamist sisendvoogude tagatuse ja projektiväljundi nõudluse tõendamiseks. Huvikirja puhul on tegemist nõudlusanalüüsi kinnitava ja täiendava elemendiga. Huvikirjast nähtuvad võimaliku partneri käsitletavat konkreetset mahud ning see annab rakendusüksusele kindlust, et turul on potentsiaalsete materjalide järele nõudlus;

3) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust ning muid võimalikke faktilisi asjaolusid (näiteks teistest õigusaktidest tulenevad kohustused, loamenetlused ning planeeringud jne).

3. Tuuakse välja vajadus analüüsida projekti kuluefektiivsust. Kriteeriumi puhul hinnatakse, kas:

1) ette nähtud tegevused/lahendused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks (projekti väljundi jaoks vajalike tegevuste ja eelarve suhe peab olema põhjendatud ja kavandatud tegevused otseselt suunatud projekti väljundite saavutamiseks);
2) planeeritud eelarve on realistlik (planeeritud tegevused, hind ja elluviimise aeg on tasakaalus) ja mõistlik – on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud, planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud ning taotleja on suuteline rahastama projektile järgnevaid püsikulusid. Oluline on samuti saada info kindlasummalise makse kehtestamiseks eelarveprojekti alusel.

4. Tuuakse välja vajadus analüüsida toetuse taotleja suutlikkust projekt ellu viia. Kontrollitakse, kas taotlejal on kogemus, õiguslik, organisatsioonilised või tehnilised eeldused projekti elluviimiseks kavandatud viisil, tagades kestlikkuse ja jätkusuutlikkuse (sh taristuinvesteeringute või tootlike investeeringute puhul edasised tegevus- ja hoolduskulud).

5. Taotlus peab olema kooskõlas Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Kriteeriumiga hinnatakse, kuidas lisaks projekti vahetutele eesmärkidele võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi riigi pikaajalise arengustrateegia näitajatesse, mis on sätestatud §-s 3. Taotlus panustab sellesse teemasse siis, kui taotluses toodud toetatavad tegevused on lubatud määruse § 5 järgi ning on võimalik panustada § 3 lõikes 4 sätestatud näitajatesse. Rakendusüksus kontrollib taotluses märgitud sisuliste tegevuste kooskõla eespool kirjeldatuga.

Paragrahvi 15 lõigetes 1–8 sätestatakse taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Lõikes 1 sätestatakse tingimused, millal tehakse taotluse rahuldamise otsus. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotleja või taotlus ei vasta esitatud nõuetele; toetust ei taotleta toetatavale tegevusele; tegevust ei planeerita ellu viia abikõlblikkuse perioodil; rakendusüksusel tekib kahtlus toetuse eesmärgipärasest kasutamises, kui rakendusüksus tuvastab, et toetust taotletakse majandustegevuseks riigiabi tähenduses selleks mitte ettenähtud tegevuste puhul ja muudel juhtudel, kui taotluses väljendub teave, mis on vastuolus eelnõukohases määruses sätestatud toetuse andmise tingimustega. Seega jäetakse taotlus rahuldamata, kui see ei vasta nõuetele. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui eelarvelised vahendid ammenduvad.

Lõikes 2 loetletakse taotluse rahuldamise otsuses olevad toetuse saaja õigused, kohustused ja tingimused. Punkti 5 kohaldatakse mh kindlasummaliste maksete korral, sh käsitletakse maksete suurusi ja tingimusi.

Lõikes 3 sätestatakse, et taotlus ja selle kohta esitatud teave on taotluse rahuldamise otsuse lahutamatu lisa.

Lõikes 4 sätestatakse, et rakendusüksus toimetab taotluse rahuldamise otsuse toetuse saajale kätte kolme tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist e-toetuse keskkonnas.

Lõikes 5 sätestatakse, et kui toetust antakse kindlasummalise maksena, määratakse taotluse rahuldamise otsuses projekti tulemus ja toetuse summa.

Lõikes 6 sätestatakse, et kindlasummalise makse korral on toetuse summa määramise alus taotlusekohase projekti kogumaksumus, mis on selgunud eelarve põhjendatust hinnates, lähtudes § 11 lõike 2 punktis 8 nimetatud infost.

Lõikes 7 sätestatakse, et kindlasummalise makse korral määratakse projekti tulemuseks projekti tegevuste kavandatud mahus elluviimine.

Lõikes 8 sätestatakse, et projekt kuulub rahastamisele ja toetuse taotlus rahuldamisele osaliselt või täielikult, kui on täidetud kõik käesolevas määruses taotlejale ja taotlusele esitatud nõuded ning taotluses kirjeldatud projekt vastab ettenähtud valikukriteeriumidele.

Paragrahv 16 sätestab taotluse rahuldamata jätmise täpsemad tingimused ja korra.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotlus jäetakse rahuldamata ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel.

Lõige 2 sätestab, et kui taotlusest ei kõrvaldata rakendusüksuse osutatud puudust selleks määratud tähtaja jooksul, võib rakendusüksus teha taotluse rahuldamata jätmise otsuse taotlust hindamata.

Lõikes 3 loetletakse andmed, mis pannakse kirja taotluse rahuldamata jätmise otsuses.

Lõikes 4 sätestatakse viis, kuidas taotluse rahuldamata jätmise otsus taotlejale edastatakse.

Paragrahv 17 sätestab täpsemad tingimused, millal taotlus rahldatakse osaliselt või kõrvaltingimusega.

Lõike 1 kohaselt on taotluse osaline rahuldamine lubatud põhjendatud juhul ja tingimusel, et projekti eesmärk on saavutatav ka osalise toetusega. Taotluse osalisel rahuldamisel võib taotleja nõusolekul vähendada toetuse summat ning muuta toetatavaid tegevusi.

Lõikes 2 tuuakse välja, mis tingimustel saab taotlust osaliselt rahuldada.

Lõikes 3 sätestatakse, millal saab taotluse rahuldamise otsuse teha kõrvaltingimusega. See toimub ühendmääruse § 9 lõigete 2 ja 3 järgi.

Lõikes 4 sätestatakse, et taotluse kõrvaltingimusega rahuldamise otsuse alusel ei teki toetuse saajal ja partneril õigust toetuse maksetele enne, kui rakendusüksus on tingimuse saabumise või täitmise tuvastanud toetuse saaja ja partneri esitatud teabe põhjal või kui teavet on võimalik rakendusüksusel tuvastada infosüsteemist või andmeallikast.

Paragrahv 18 sätestab taotluse rahuldamise otsuse muutmise protsessi.

Lõikes 1 sätestatakse võimalused, mille alusel saab taotluse rahuldamise otsust muuta.

Lõikes 2 loetletakse juhud, kui toetuse saaja on kohustatud taotlema rakendusüksuselt taotluse rahuldamise otsuse muutmist.

Lõikes 3 sätestatakse, et rakendusüksusel on õigus keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmistest juhul, kui muutub oluliselt projekti oodatav tulemus. Ühendmääruse § 12 lõike 6 kohaselt on kindlasummalise makse kasutamisel lubatud muuta üksnes projekti abikõlblikkuse perioodi. Seega tuleb projekti tegevuste ja tulemuste määramisel olla väga hoolikas.

Lõikes 4 reguleeritakse tähtaeg, mille jooksul peab rakendusüksus muutmise otsuse tegema.

Paragrahvi 19 lõigetes 1 ja 2 kirjeldatakse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise protsessi.

Eelnõu 5. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja ja partneri õiguseid ja kohustusi.

Paragrahv 20 sätestab toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused.

Lõike 1 kohaselt on toetuse saajal õigus saada projekti elluviimiseks rakendusüksuselt infot ja selgitusi projekti koordineerima määratud projektikoordinaatorilt.

Lõige 2 sätestab, et toetuse saaja ja partner peab täitma ühendmääruse §-s 10 nimetatud kohustusi ja muu hulgas:

- punkti 1 kohaselt tagama projekti elluviimiseks vajalike õigusaktides ettenähtud lubade ja kooskõlastuste olemasolu;
- punkt 2 sätestab, et ühendmääruse § 10 lõike 1 punkti 8 kohaselt on toetuse saaja kohustatud võimaldama viibida audiitoril ja kontrollijal projektiga seotud ruumides ja territooriumil, andma neile projekti elluviimise ja toetuse kasutamise kohta suulisi ja kirjalikke selgitusi ning andmeid, sealhulgas väljavõtteid raamatupidamisprogrammist ja pangakontost, ning võimaldama neil teha dokumentidest koopiaid ja väljavõtteid;

- punkti 3 kohaselt tagama projekti elluviimise ettenähtud tingimustel ja projektis märgitud tulemuse saavutamise;
- punkti 4 kohaselt säilitama toetuse saamise aluseks olevaid dokumente perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) §-s 18 sätestatu kohaselt;
- punkti 5 kohaselt tagama Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ kohase teavitamistegevuse;
- punkti 6 kohaselt tagama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklites 65 ja 66 nimetatud tegevuste kestvuse nõude täitmise viie aasta jooksul lõppmakse tegemisest;
- punkti 7 kohaselt tagab, et kinnistul, kuhu jäätmete liigiti kogumise vahendeid antakse, on nende kasutamine nõuetekohaselt võimalik ning on tagatud vastav juhendamine;
- punkti 8 kohaselt tagab toetuse abil soetatud ja elanikele eraldatud kogumisvahendite kandmise jäätmevaldajate registrisse;
- punkti 9 kohaselt tagab, et projekti tegevustega alustatakse kuue kuu jooksul taotluse rahuldamisest;
- punkti 10 kohaselt tagab, et toetuse abil soetatud liigiti kogumisvahendid on varustatud üle-eestilise liigiti kogumise piltsüsteemiga⁵;
- punkt 11 sätestab, et toetuse saaja võib eraldada kodumajapidamises kasutatava mahuti vaid kinnistule, mis on liidetud korraldatud jäätmeveoga ja kus on olemas rahvastikuregistri andmete kohane elukoht vähemalt ühel isikul, ning konteineri saanud majapidamised tuleb kohe liita vastava jäätmeliigi tarbeks regulaarse jäätmeveoteenusega;
- punkt 12 sätestab, et liigiti kogumise vahendid võib üle anda toetuse saaja kohaliku omavalitsuse elanikule, kes kinnitab toetuse saajale kirjalikult, et kasutab saadud kogumisvahendit sihtotstarbeliselt vähemalt viis aastat. Vahendi üleandmisel elanikule ei tohi küsida suuremat tasu kui omaosaluse suurus. Omaosaluse suuruse määramisel võib rakendada ainult konkreetse vahendi maksumust, mitte teisi tegevusi, mida projekt või pakkumine sisaldas. Juhul kui toetuse taotlus sisaldab mitut tegevust või vahendit, siis esitab taotleja rakendusüksusele asjakohased selgitused, millest nähtub omaosaluse suuruse kujunemine.

Lõikes 3 sätestatakse, et toetuse saaja ja partner teeb hanked järgmiste nõuete kohaselt:

- punkti 1 kohaselt teeb toetuse saaja riigihanke ja ostumenetluse ühendmääruse §-s 11 sätestatud nõuete kohaselt;
- punkti 2 kohaselt sätestab rakendusüksus vajaduse korral taotluse rahuldamise otsuses kohustuse esitada enne riigihanke või ostumenetluse väljakuulutamist riigihanke alusdokumentide või ostudokumentide kavandi ja lepingu projekti või selle muudatuse rakendusüksusele eelkontrolli. Rakendusüksus avaldab dokumentide kohta arvamuse 20 tööpäeva jooksul;
- punkti 3 kohaselt esitab toetuse saaja üle 200 000-eurose eelarvega projektide korral rakendusüksusele hanke- või ostumenetluse korraldamist tõendavad dokumendid ja lepingu e-toetuse keskkonna kaudu viivitamata pärast selle sõlmimist, kui need pole kättesaadavad riigihangete registrist;

⁵ Üle-eestiline liigiti kogumise piltsüsteem <https://liigitikogumine.ee/et>.

- punkti 4 kohaselt esitab toetuse saaja enne lepingu muutmist rakendusüksusele ülevaatamiseks muudatuse kavandi, mille kohta rakendusüksus avaldab arvamuse 20 tööpäeva jooksul.

Lõikes 4 sätestatakse, et toetuse saaja ja partner tagavad projekti elluviimise käigus soetatud ja rajatud vara kasutamise taotluses kirjeldatud viisil vähemalt viis aastat pärast projektile lõppmakse tegemist.

Lõikes 5 sätestatakse, et toetuse saaja ja partner peavad viivitamata teatama rakendusüksusele projekti elluviimise ajal ja lõikes 4 toodud kestuse nõude kehtivuse ajal kõigist asjaoludest, mis võivad mõjutada projekti raames ostetud või loodud vara säilimist ja kasutamist või toetuse saaja ja partneri võimet täita taotluses ja käesolevas määruses nimetatud eesmäärke või toetuse saaja ja partneri kohustusi.

Lõikes 6 sätestatakse, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 lõike 2 punkti j kohaselt tuleb taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tagada kliimakindlus ning rakendada vajaduse korral projektipõhiseid lahendusi kliimamõjuga kohanemiseks.

Lõikes 7 sätestatakse, et toetatava tegevuse elluviimisel tuleb tagada, et toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt”.

Lõikes 8 sätestatakse, et toetuse saaja esitab rakendusüksusele info projektiga kavandatud, elluviidavate või lõpetatud tegevuste ja maksete kohta vähemalt igal aastal 15. jaanuariks ja 15. juuliks.

Lõikes 9 sätestatakse, et projektiga seotud tegevustes tuleb tagada ligipääsetavus projekti tulemustele, tegevustes osalemiseks ja avalikkusele edastatavale informatsioonile ka liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuudega inimeste jaoks. Ligipääsetavus tuleb tagada nii füüsilistele kui ka digitaalsetele lahendustele. Taotleja selgitab taotluses, kuidas ligipääsetavus tagatakse. Ligipääsetavuse tagamine eramajade kogumismahutite puhul ei ole nõutud.

Paragrahvis 21 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise kord ja aruandes kajastatud teave. Rakendusüksus võib täpsustada aruannetes esitatavat teavet.

Lõpparuandes esitatakse § 3 lõikes 6 nimetatud näitaja ja lõikes 7 nimetatud näitajad vastavalt tegevusvaldkonnale jäätmemudeli prognoosi ja jäätmejaamades kogutud andmete alusel.

Taristuinvesteeringute puhul esitab toetuse saaja selgitused, milliseid kliimamõjude leevendusmeetmeid projektis rakendati.

Järeларуannetes raporteerib toetuse saaja § 3 lõikes 6 ning lõike 7 punktis 1 ja punktis 11 nimetatud näitajate saavutustaset e-toetuse keskkonnas rakendusüksuse etteantud järeларуande vormil vähemalt esimesel ja viiendal aastal pärast projekti lõppemist aastate lõikes, kuid mitte kauem kui viis aastat, tuginedes § 5 punkti 1 lõike 4 ja lõike 5 tegevuste korral tegelikele mõõdetud andmetele ja ülejäänud juhtudel jäätmemudelile.

Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise ja kasutamise tingimusi.

Paragrahvis 22 sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Eelnõu 7. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemisega seotud finantskorrektsioone ja vaideid.

Paragrahv 23 sätestab, mille põhjal tehakse finantskorrektsiooni otsus ja toetus tagastatakse. See tehakse ÜSS2021_2027 §-de 28–30 ja ühendmääruse §-de 34–38 põhjal.

Paragrahv 24 kirjeldab vaide esitamise protsessi. Vaie tuleb ÜSS2021_2027 § 31 järgi esitada enne halduskohut rakendusüksusele ning see vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses

sätestatud korras. Sama paragrahvi kohaselt võib esitada vaide, mis on tehtud auditi aruande alusel.

4. Eelnõu vastavus ELi õigusele

Eelnõu alus on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706). Määruse koostamisel lähtutakse muu hulgas ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

5. Määruse mõjud

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist. Määruse rakendamine ei too riigieelarvesse tulusid. ELi 2021.–2027. aasta vahenditega on võimalik ellu viia tegevusi Eesti majanduse toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Määruse jõustumisega rahastatakse jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri. Määruse koostamise hetkel teadaoleva informatsiooni põhjal hindame, et määruse eelarve vahenditega saavutatakse rakenduskavaga seatud näitajate sihttasemed. Toetus on ühekordne tõuge nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta see otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

5.1. Määruse üldine mõju

Määruses planeeritud tegevused lähtuvad „Eesti 2035“ strateegiast ning selle juurde kuuluvast tegevuskavast, mille raames on Vabariigi Valitsus kokku leppinud reformides ja muudatustes, mis on vajalikud strateegiliste sihtide saavutamiseks ja Euroopa Komisjoni poolt Eestile antud riigipõhiste soovitude elluviimiseks. Jäätmete liigiti kogumise ja teisese toorme osakaalu suurendamine on ringmajanduse korraldamise ning riigi konkurentsivõime ja keskkonnaga arvestamise seisukohalt määrava tähtsusega. Meetme tegevusega panustatakse ettevõtete rohepöördesse, kuna selle saavutamiseks tuleb jätkata tootmise kasvu lahtisidumist suurenevast ressursikasutusest ning tootmise keskkonnamõju vähendamist.

5.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Vähendatakse imporditava toorme kasutust tänu tõhusamale ressursikasutusele ehk suureneb ressursisõltumatus teisese toorme kasutuse suurendamise kaudu.

5.3. Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Meetmest tehtud investeeringute tulemusena väheneb esmase toorme ammutamisega kaasnev mõju elu- ja looduskeskkonnale. Meetme raames rahastatavad projektid aitavad ka vähendada kasvuhoonegaaside heidet, suurendada keskkonnahoidu, kasutada ressursse tõhusamalt, edendada ringmajandust ning saavutada rohepööret laiemalt.

5.4. Mõju majandusele

ELi vahenditega on võimalik ellu viia tegevusi Eesti toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Meetme tulemusel parandatakse kohalike omavalitsuste võimalusi teha investeeringuid jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri ehk teiseste ressursside tõhusamaks kogumiseks. Selle abil suureneb ka ressursside lisandväärtus, sh Eesti ressursitootlikkus.

5.5. Mõju regionaalarengule

Kuna meetme tegevuse käigus suureneb liigiti kogutud jäätmete hulk ja biojäätmete ringlussevõtt, avaldub eeldatav kaudne positiivne mõju regionaalarengule jätkusuutlikumate ettevõtete näol, kes kasutavad teisest tooret ja kohalikku elu üleval aitavad hoida. Toetatava sihtgrupi põhjal võib oodata toetuse suuremat koondumist tööstuspiirkondadesse. Võib eeldada, et piirkonnad, kus on vähem elanikke ja seega tekib vähem jäätmeid, on huvi toetuste vastu väiksem. Jäätmete liigiti kogumise tõhustamine ja biojäätmete ringlussevõtt aitab kaasa Eesti majanduse kasvule. Samuti väheneb sõltuvus esmasest, sh imporditavast toorainest, ning suureneb teisese toorme pakkumine. Regionaalse ebavõrdsuse vähendamist tagatakse sättega, mille kohaselt vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunatakse toetusteks tootmisüksustesse väljaspool Tallinna ja Tartu regioone.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Riigikantselei, Euroopa Komisjoni, perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmete, Riigi Tugiteenuste Keskuse ning Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile.